

Az egyéniség szerepe a szokásmodell kialakításában

Úrnapja Moholon

Az ezredvégen a vajdasági magyarság népi kultúrájában – egyszerűbben közkultúraként emlegetjük – új keletű szokásokat figyelhettünk meg. A kérdés az, folklorizmus-e ez, vagy inkább a fogyasztói társadalom, a televízió, az internet térhódításának az eredménye, amelyek akarva-akaratlanul meghatározzák mindennapjainkat, ünnepeinket? Néhány példát emelek ki: a Valentin-nap megünneplését, az október 30-ai Halloween partyt, az adventi koszorút, a lakóházak karácsonyi díszvilágítását, a kémményen mászkáló felfújható Szent Miklóst. Ezek lassan már elmaradhatatlan részei lesznek életünknek. A rendszerváltás idején figyeltünk fel a naptári ünnepek kapcsán kialakult legújabb kori folklorizmusokra. A szocialista érában Vajdaságban az egyházi ünnepekhez kapcsolódó népszokásokat iskolában, művelődési egyesületekben nem volt szabad emlegetni. A karácsonyi dramatikus népszokások kiszorulása a hagyományból nemcsak a polgárosodásnak tudható be, hanem annak is, hogy az egyházi ünnep munkanap volt, a napi munka mellett nemigen maradt idő a betlehemesek fogadására, a hétköznapiokra eső ünnepek méltó megülésére. 1989 után elemi erővel tört fel az igény a régi vallási hagyományok megújítására. Tóthfaluban több éven át sikeres tanfolyamokat tartottak, a betlehem felújításának előmozdítására Moholon regionális találkozót is szerveztek¹, ennek ellenére ez a szép karácsonyi népszokás nem tudta felvenni korábbi funkcióját, csupán az iskolai ünnepségeken, művelődési egyesületek év végi műsorain látni felújított formában. Napjainkban mintha letűnőben lenne a kezdeti nekilendülés.

¹ Napjainkban Dél-Bánátban évről évre más-más településen rendezik meg a betlehemesek találkozóját.

A vallásos népszokások másik csoportja végérvényesen megszűnt, egyrészt az 1947-es törvény következményeként, amely az egyházi tevékenységet kizárólag a templomi környezetben engedélyezte: ennek áldozata lett a Márk-napi búzaszentelés és a keresztjáró napok szép szokása is. A II. vatikáni zsinat hatására tűntek el Jeremiás sirámai, a Mária-lányok szentségimádása újhold szombatján. Más ünnepek viszont leegyszerűsödtek, a templom falai közé szorultak. A naptári ünnepek közül még napjainkban is a leglátványosabb, a legtöbb tradicionális elemet őrző az alaposan lecsupaszított úrnapi körmenet. Nem véletlen tehát, hogy több összefoglaló néprajzi ismertetés készült erről az ünnepről, elsősorban Nyugat-Bácskából: Doroszlóról, Kupuszináról, Csonoplyáról.² Megemlékezik róla Borús Rózsa, Bartha Elek és Penavin Olga is.³

Az úrnapja megünneplése Vajdaságban

Jung Károly⁴ Bálint Sándor nyomán az ünnep történelmi rétegeit vizsgálta, és kifejtette annak lehetséges etnológiai értelmezését is, miszerint a körmenet egy fajta gonoszelhárító szer volt, varázskört voltak a közösség tagjai és javai köré, hogy ezeket megmentsék a szélvihartól, jégveréstől, mennykőcsapástól. Jung Károly abból a középkori hagyományból indul ki, hogy nagy viharok idején szentelt ostyával járták végig a települést, hogy megmeneküljenek az égi háborútól. Az írás további részében arra is utalt, hogy a rossz időt a hiedelemvilág szerint mitikus időjárás-rendezők idézik elő. Azt mi tesszük hozzá, ugyancsak Jung Károly tanulmányai alapján, hogy errefelé a rendezők a táltosok és a garabonciások voltak, a szentek közül viszont Szent Illésnek igyekezett kedvébe járni a nép fogadott ünnepeivel.⁵ Az ortodox vallású szerbek e célból tisztelték a próféta unokahúgát, Ognjena Mariját, emiatt tettek házaikra virágkoszorút Szent Iván hajnalán.⁶ A katolikus lexikon szerint napjainkban is „rendkívüli események kapcsán, pl. esőért, természeti csapások, járványok hártásáért, békéért, szentek közbenjárásáért, hálaadásként is tartható”.

² KOVÁCS Endre 1991., SILLING István 1995., SZLÁVICS Károly 2009.

³ BARTHA Elek 1990., BORÚS Rózsa 1981., PENAVIN Olga 1988.

⁴ JUNG Károly 2000.

⁵ CSORBA Béla 1995. Csonoplyán viszont Sarlós Boldogasszony tiszteletére emeltek kápolnát a jégviharok kivédéséért. A hagyomány szerint egy asszony úrnapján kenyert sütött, az kövé vált, azután volt nagy vihar a településen. Saját gyűjtésem Csonoplyán 1991-ben. Moholon viszont a plébánián őriznek homokkő kenyéralakú köveket, a hagyomány szerint ezeket is úrnapján sütötték.

⁶ SILLING István 2009.

Ahogy korábban kiemeltük, az úrnapi körmenetek legünnepélyesebb formában a két világháború közötti időszakban éltek. Nem véletlen, hogy a filmes Lifka Sándor a húszas években dokumentumfilmet készített az eseményről Szabadkán. Abban az időben a Szent Teréz-templomtól a ferencesek Szent Mihály-templomáig haladt a menet. Egykori napilapok beszámolójából tudjuk, hogy az állomások a Rókus-kápolnánál, a Szentháromság szoborcsoportnál, illetve a Nepomuki Szent János szoborfülkénél és a ferences templom előtt voltak. A filmből az is kiderül, hogy a körmenetbe még a katonákat is kivezényelték.

A városban több plébániatemplom van, a központi ünnepélyes körmenetet a város központjában tartották. A külvárosi plébániákon az úrnapi misét a következő vasárnapon rendezték meg. Bácska és Bánát többi településén az úrnapiját a Szentháromság vasárnapját követő csütörtökön ünnepelték, így van ez napjainkban is. Az ünnep tiszteletére négy lombsátrat állítottak. Településenként változott, hogy milyen fát választottak: leginkább a nyárfát kedvelték, mert ez a fajta terjedt el leginkább falvainkban. Doroszlón viszont gyertyán-, Péterrévén kőrifaágakkal alakították ki a tábori oltárokat. A folyók közelében lévő településeken szomorúfűzt is felhasználhattak. Ha volt erdő a település közelében, akkor az ágakat onnan szerezték be erre az alkalomra.⁷

A múlt század első harmadában a gazdagabb német településeken szilárd anyagból kápolnákat is építettek. Később a Bajmoktól nyugatra eső katolikus többségű településeken szokás lett a kiskápolnák építése. Egy-egy család vállalta fel ezt a kegyes cselekedetet, az ő feladatuk volt az épület tatarozása, meszelése, az ünnepre való feldíszítése. Ez utóbbiba a környék lakói is besegítettek. Ha nem közvetlenül egy-egy ház portájára építették fel az állandó oltárokat, akkor abban az egész katolikus közösség részt vett. Így történt ez Bajsán is: 1928 tavaszán a falu szűkebb központjában, a Templomok terén négy kiskápolnát alakítottak ki. 1947-ben a sátrakat áttelepítették a templom udvarába, a négy égtáj irányába. Amíg az utcán haladt a körmenet, a házak ablakában gyertyát gyújtottak, így fokozták az ünnep fényét.⁸

Az állandó kápolnák a tábori oltároknak csak a keretét adták, hasonlóan, mint a lombsátrakat, ezeket is faágakkal, virágkoszorúkkal díszítették. A kis oltárokra valamelyik kedvelt szent szobra, illetve szentkép került, kirakták a feszületet, gyertyát gyújtottak, ha közeledett az oltáriszentség. A virágkoszorúkat a liturgikus színek szerint válogatták, mifelénk többnyire fehér, vörös, rózsaszín és tarka oltárt alakítottak ki, máshol kék színű virágokkal tisztelegtek a Szűzanya előtt. Ha több

⁷ KOVÁCS Endre 1991.

⁸ DAMJÁN Zsolt 2009.

nemzetiség élt egy-egy településen, és azok katolikusok voltak, akkor az oltárok díszítését az adott nemzetiség tagjai vállalták. Egy-egy faluban külön oltára volt a sokácoknak, külön a magyaroknak és külön a sváboknak. Természetesen az ünnep tiszteletére a templomot is feldíszítették, a kövezetét zöld fűvel hintették be.

Meghatározott rendje volt a körmenetnek, melyet többnyire az egyházi szokásrend is szabályozott. A menet élén a ministráns fiú haladt, őt követték a Mária-lányok a hordozó Mária-szoborral.⁹ Sváb településeken egyeb hordozó szobrot is vittek a menetben az ifjúsági egyházi társulatok tagjai. Az arra kiválasztottak vitték az egyházi lobogókat. Kivonultak ilyenkor a ministráns fiúk is, hogy növeljék az ünnep díszét, liturgikus színű ruhát vettek magukra: lilát, fehérét vagy zöldet. Közvetlenül a baldachin előtt az az évi elsőáldozó kislányok haladtak, akik rózsaszirmokat szórtak a pap lába elé, aki a baldachin alatt a díszes monstranciában az oltáriszentséget vitte. A baldachint, melyet égnek, supelátnak is neveznek, a hitközség férfitagjainak vezetői vitték. Az oltáriszentséget a település vezetőinek menete követte, utánuk mentek a laikus társulatok tagjai, majd a hívőközösség. A menetet leginkább a díszegyenruhába öltözött önkéntes tűzoltózenekar zárta. Bonyolította a helyzetet, ha a településen több nemzetiség élt együtt, s a dolog természetéből következett, hogy külön csoportosultak a magyarok, a horvátok és a svábok. Minden vallási egyesületnek megvolt a saját nemzeti csoportja, így az ifjúsági csoportoknak is. Felváltva vitték tehát a hordozó szobrokat a körmenetben, attól függően, hogy melyik nemzet lombsátrához értek.¹⁰

1947 után az úrnapi körmenetek, miután beszorultak a templomok portájára, többé-kevésbé megtartották a korábban kialakult ünnepélyes felvonulást. Napjainkban a hatvanas években kialakult leegyszerűsített formát követik, nem lombsátrakat készítenek, hanem fehér kelmére kerülnek a virágok, a II. vatikáni zsinat szellemében a pap csak a körmenet végén a templomban áldja meg a híveket.

Danyi László újításai Csonoplyán¹¹

A hetvenes évek végéig alakult ki a vajdasági katolikus lakosság szokásrendje. Megtanultak vallásosak maradni az állam által diktált feltételek között. Betartották a törvényeket, vallási ünnepeiket többé-kevésbé meg-

⁹ KLAMÁR Zoltán 1997., NAGY ABONYI Ágnes 1998.

¹⁰ Saját gyűjtésem Vajdaság különböző településeiről: Bajmokról, Béregről, Szabadkáról, Bácsföldvárról a nyolcvanas, kilencvenes évekből, valamint SILLING István 2003.

¹¹ Saját gyűjtés 2011-ben. Adatközlő Szlávnic Károly (1947) és Bitó Piroska (1953).

tartották, alkalmazkodtak az új körülményekhez, átalakították templomait a vatikáni zsinat szellemében. Elkészültek a szembe miséző oltárok, a templompadlásra vagy a kórus raktárába gyűjtötték a templomi lobogókat. Ez volt az a korszak, amikor az iparosodás hatására egyre többen ingáztak, s már csillapodott a külföldi munkavállalási hullám. A politikában az akkori szocialista világban balra igazodás történt, s a párt éber őrei vigyázó szemüket az egyházra irányították. Nagy volt tehát a nyomás a templomon kívüli egyházi megnyilvánulásokra, különösen vonatkozott ez a látványos külsőségekkel történő egyházi ünnepekre. Az úrnapi körmenetek is hanyatlóban voltak már. Mivel úrnapja munkanapon volt, kevesen tudtak elmenni a templomba. Megtörtént a váltás, a hagyományos lombsátrak helyett virágdíszes mellékoltárokat állítottak, ezek a templomi oltárokra emlékeztettek. Ebben az időben kezdte meg papi szolgálatát Csonoplyán Danyi László. A település katolikus szórványközösség. A második világháború után a többségben lévő német lakosságot kitelepítették, helyükre horvátországi szerb telepesek érkeztek, akik nem gyakorolták vallásukat. A hetvenes években viszont már keveset törődtek a katolikus magyarok és bunyevácok vallási életével. A fiatal pap sok újítást vezetett be, hogy visszatérítse hitehagyta népét. Látványos miséket rendezett, többek között az öregek tiszteletére, ősszel a termények betakarításakor megszervezte a gyalogos búcsújárást Doroszlóra, új elemekkel bővítette a lourdes-i kilencedet, felújította a Szent Család-járás szép szokását. Ahogy a csonoplyai adatközlőim megfogalmazták, egyeseket a kíváncsiság, másokat a hite vitt be újból templomba.

1986-ban jelentős évfordulóról emlékeztek meg a faluban, alapításának kétszázadik évfordulójáról. Mivel az alapítók zömének leszármazottjai már Németországban éltek, ezért a legnagyobb ünnepséget Bajorországban, Griesheimban tartották meg. Erre az alkalomra meghívták az óhazában maradottakat, többek között a falu plébánosát is. Csonoplyai adatközlőim szerint ettől az évtől kezdve alakult át az úrnapi szertartás a faluban. Danyi plébános úr Bajorországban leste el a virágszőnyegek készítését, s azt a következő években Csonoplyán is bevezette. Alkalmazkodott a helyi szokásrendhez. A kórus közötti részeket, a korábbi lombsátrakra emlékezve, nyárfa-, illetve fűzfaágakkal díszítették, a templom kövezetére zöld fű került. A hittanosokkal és a templom körül segítkező asszonyokkal közösen készítette el a templomban egy-egy mellékoltár elé a rózsaszirmokból és más virágokból a különböző egyházi jelképeket. Az ünnepet megtestesítő jelkép az ostya és a kehely az IHS felirattal a főoltár elé került. A mellékoltárokhöz viszont más-más szimbólumokat raktak ki a pap vezetésével: Jézus szívét rózsákból, a Szentháromságot, a halat, a szőlőt,

más jelképeket, annak függvényében, hogy milyen virágokat sikerült összegyűjteni. A virágszőnyegek zöld alapját a borostyánlevelek adták. A visszaemlékezők szerint a legszebb szőnyegek 1987-ben, illetve 1988-ban készültek. Az úrnapi szertartást felvették videóra, máig őrzik a faluban. A szőnyegeket egy hétig a templomban őrizték, a lombokat és a fűvet régi szokás szerint a körmenet után bajelhárítónak hazavitték.

Danyi Lászlót a szabadkai püspök 1989-ben váratlanul Moholra helyezte. Az áthelyezésnek csak az új állomáshelyén örülhettek. A csonoplyaiak ismét állandó pap nélkül maradtak, az új körülmények között nem volt kedvük a néhány év alatt kialakított szokásokat folytatni, az úrnapi szőnyegek készítése is abbamaradt. Néhány éve újból van helyben lakó plébánosuk, ennek hatására az idén újból belekezdtek a virágszőnyeg készítésébe. A 2011. évi szertartáshoz két szőnyeget készítettek: Jézus szívét és az oltáriszentséget az IHS felirattal.

Moholon¹²

Danyi plébános úr három évig reménykedett abban, hogy visszatérhet előbbi állomáshelyére. Mivel ez nem történt meg, Moholon a csonoplyai gyakorlat alapján szervezte meg egyháza életét. A faluban szerbek és magyarok élnek együtt. A magyar többségű falunak az Alsó-Tisza mentén rendkívül gazdag a néphagyománya. Király Ernő és Burány Béla révén ismerjük népdalaikat, meséiket; feltételezzük, hogy a vallási népénekek kitűnő énekeseit találta még itt a kilencvenes években Danyi plébános úr. Elképzelése, hogy a néphagyományok eredményeit hasznosítsa a vallási élet megszervezésében, itt termékeny talajra talált, mert a moholiak napjainkban is mélyen vallásosak. Gyalogos zarándokutat szervezett Szegedre, a fatimai Szűzanya szobrát köszöntötték. Mivel az út jól sikerült, a következő évben Doroszlóra is gyalog indultak. Azóta is gyalog zarándokolnak, a négynapos útra mindössze egy traktor kíséri a zarándokokat. A másik, a vajdasági magyar folklórkutatás számára fontos tevékenysége volt a kilencvenes években a regionális betlehemes találkozó megszervezése. Sajnos, ennek az eredményeit eddig még senki sem összegezte.

A búcsújárás és a betlehemezés a helyi tradíció megújítása alapján történt. Az úrnapi körmenet átalakítása teljesen idegen volt a moholi környezetben, ennek ellenére az itt élő közösség elfogadta. Ahogy adatközlő-

---

¹² 2011-ben a szabadkai Pannon Televízió filmet készített Moholon az úrnapi virágszőnyeg-készítésről. A film szerkesztője Husnyák Andrea, az operatőre Huszár Dániel volt. A szokás menetét ekkor figyeltük meg. Adatközlő: Lakatos Irén (1956).

inktől megtudtuk, az oltáriszentség megünneplése a kilencvenes években már nagyon halovány volt a faluban, végső ideje volt az újításnak. Korábban Moholon is állítottak lombsátor-oltárokat a falu főutcáján, a templom szomszédságában a négy égtáj irányában. A körmenet a második világháború végéig a falu szűk központjában haladt, a Gránic határolta. Állandó kápolnák nem voltak. Amikor megtiltották a köztéri vallásos megnyilvánulásokat, akkor a templom hatalmas udvarában állították fel az oltárokat a templom oldalában a négy égtáj irányában. Az ünnepet gyakran elmosta a nyári zápor. A csütörtök munkanap volt, a korábbi szép ünnep az ezredvégre jellegtelenné vált. A virágszőnyegek készítésével új elemmel gazdagodott a mise, korszerűbbnek tűnt, jobban szólt a ma emberéhez; a néphagyomány szívós logikáját a szőnyegek készítésében mégis nyomon követhetjük.

A moholi hívek 1991 óta öt szőnyeget készítenek. A központi oltár elé, a két mellékoltár, valamint a templomhajó végében a padsorok befejezésénél két ideiglenes oltárt állítanak fel: oltárképekkel, feszülettel, gyertyákkal, természetesen sok-sok virággal. A templomtérbe már nem visznek be zöld ágakat, a csonoplyaiak ehhez még ragaszkodtak, Moholon erre már nem volt szükség. Az ezredvégre megszokták, hogy nincs az égtájak irányában áldás, ezért már lényegtelen az oltárok tájolása. A két mellékoltárral egy vonalban készül el a két ideiglenes oltár, a lényeg az, hogy meglegyen a négy állomás. A virágcsokrokkal helyettesítik a korábbi lombsátrakat, ugyanis a virágkompozíció két oldalára sok-sok vázába virágcsokrok kerülnek, a templomba már nem illik a koszorú, nincs is hova tenni. Versengenek, kinél van több, szebb virág. A csokrok végeredményben a zöld ágakat, a koszorúkat helyettesítik. Ahogy korábban kiemeltem, ebben a korszerűnek tűnő formában is fellelhető a szívós néphagyomány: bajelhárítónak a moholiak a zöld ágak, koszorúk helyett az oltárok virágait viszik haza a körmenet után. A virágkompozíciók másnapig maradnak a templomban.

A szőnyegek elkészítésében egyben-másban a korábbi hagyományt követik: akik korábban a tabori oltárokat készítették, azok most a templom oltárait készítik; anyáról leányra száll ez a tisztség. Az is világossá vált ottlétünkkor, hogy minden oltárnak megvan a gazdája: a szervező rendezi a virágokat, azt, hogy milyen szimbólumot raknak majd ki, közösen beszél meg. Az oltárok helyének is meghatározott a rendje: ugyanaz a csoport rendezi a Mária-, illetve a Jézus szíve oltárt, valamint a két ideiglenes mellékoltárt is. A csaknem két évtizede kialakult sorrenden nem változtatnak. A virágszőnyegek szimbólumait évenként változtatják, azt viszont megbeszélik, egy adott évben ki milyen témát választ. A főoltár előtti sző-

nyeg motívuma minden évben azonos, oda koronás magyar címer kerül, kifejezve ezzel is magyarságukat: itt kezdődik a körmenet, itt fejeződik be, innen áldja meg a szentmise végén a pap a szertartás résztvevőit, ezzel is növelve a szimbólum jelentését.

A megreformált úrnapi körmenet 1991-ben kezdődött Moholon Danyi László vezetésével. Ő volt az, aki kialakította az oltárok rendjét, a körmenet menetét. Csonoplyán nem, Moholon viszont elkészítette a koronás címert. A szőnyegek szimbólumait maga rajzolta, kirakásukban is részt vett.

A virágok összegyűjtésének szervezését hetekkel korábban megkezdik. 2011-ben későn volt az ünnep, a rózsza és a liliom már elvirágzott, ahogy megfogalmazták, gondban voltak, hogy sikerül-e elkészíteni a kompozíciókat. Azok például, akik a Jézus szíve kirakását vállalták, a hűtőben őrizték a szirmokat, hogy a nagy napon ne maradjanak szégyenben a közösség előtt. Mivel a tavaszi virágok már elnyíltak, a nyáriak még nem bontották ki szirmaikat, 2011-ben a fehér szín dominált. Az, hogy esetleg mezei virágokat is felhasználhatnának, szóba se került a virágkötők között. Ahogy megjegyezték, máskor is volt már hasonló akadály, de a jó Isten akaratából a szőnyegek minden évben elkészültek. Már kora tavasszal a virágoskertek alakításánál számolnak az úrnapijával, de ha szükség van rá, a vázák értékesebb virágait a virágüzletekben, virágkertészeknél is megvásárolják. A munkát viszont úrnapiján kezdik meg. Kismisével kezdik a napot, a falu lakói begyűjtik a virágokat, mindenkinek megvan a maga csoportja, melyik oltárra szánja a virágot. A díszítésben jobbára asszonyok vesznek részt, a férfiak csupán kíváncsiságból kukkantanak be, hogy haladnak-e a munkával. A templom feldíszítésében csak a harangozó vett részt, az ő feladata volt a templom kövének fűvel való beszórása. Legutóbb, mert a fűvet a plébános lekaszáltatta, ez a díszítőelem elmaradt.

Tíz évvel ezelőtt Danyi László fiatalon, szívinfarktusban meghalt. Tragikus, korai halála nem szakította meg ezt az újabb keletű rítust. A virágszőnyegek készítését az őt követő plébánosok szép hagyományként megtűrték, de nem vettek részt a munkában. A templom feldíszítését kizárólag az asszonyok végzik, Lakatos Irén irányítja a többieket. Tekintélye van a közösségben, amatőr festő: korábban ő festette fel a hittanterem falára az utolsó vacsora kompozíciót. Az ő feladata, hogy megrajzolja az adott év szimbólumait. 2011-ben a virágok színe határozta meg a jelképeket. A koronás magyar címer már adott volt, ennek a kialakításához minden csoport hozzájárult. Közösen rakták a virágokat is. A Jézus szíve oltárhoz már hetekkel korábban gyűjteni kezdték a rózsaszirmokat. A többi szőnyeg kialakításánál fehér hortenziát és margarétát használtak, július végére ebből a virágból volt legtöbb a faluban. A virágok fajtái miatt csakhamar

megegyeztek, hogy a Hétfájdalmú Szűzanya szívét, Mózes kőtábláját a tízparancsolattal és a Szentháromságot fogják kirakni a több ezer apró virágból. Negyven-egynéhányan serénykedtek, idősek és fiatalok. A csoport meghatározói viszont a középkorú asszonyok voltak, ők végezték a munka javát. A kíváncsiskodók is megjelentek, ha kellett, pótolták a hiányzó virágokat. Délig a templom kertjében álló szobrokat is feldíszítették. Annak is megvan a szokásos rendje, hogy melyik szobrot ki gondolja a folyó esztendőben. Délben nem ért véget az munka, a hittanteremben közös agapén vettek részt. Erre az ünnepi ebédre mindenki hivatalos volt, aki az év folyamán a templom rendezésében szerepet vállalt. Beszédes a szám: hetven személyre főztek, ami azt jelenti, hogy a vallási megmozdulásoknál a plébános ennyi emberre számíthat. Az ünnepi ebédet a hitközség vezetősége szervezte, a tanács egyik tagja biztosította hozzá az anyagiakat.

Az ünnep természetesen nem ért véget Moholon az ebédrel. Este hat órakor volt a körmenetes szentmise. Szerényebb külsőségek között, mint korábban. A lobogók erre az alkalomra lekerültek a kórusról. A körmenet szigorú rendjéhez nem ragaszkodnak már. A faluban már a múlt század legelején kivetkőztek, nincs asszonykórus, néptáncsoport, hogy a népviselettel növeljék a menet ünnepélyességét. A menet élén a feszületvivő haladt, őt követték a ministránsok kétoldalt a lobogókkal, majd következett a baldachin a szentséget vivő pappal. Mivel az oltáriszentség tiszteletére már elkészültek a virágszőnyegek, szükségtelenné váltak a virágszirmokat hintő kislányok. A baldachint a szentmisén résztvevők követték. A szokásos liturgiát előbb a templomhajó északi oldalán elhelyezkedő oltáronál végezték el, majd megkerülték a templomot nyugatról kelet irányába haladva, majd a déli oldalon felállított oltárok következtek a templomtérben.

A moholiak és a csonoplyaiak sem tudják, hogy Danyi László a nyolcvanas évek végén bajor mintára új szokáselemmel gazdagította az úrnapiszerartást. Mifelénk kizárt, hogy ismerték a Buda környéki sváb falvak szőnyegkészítő hagyományát, az is csak amolyan néprajzos okoskodás lehet, hogy kapcsolatba hozható a bácskaiak mindenszenteki temetői díszítésével. Az viszont feltűnt, hogy sem Csonoplyával, sem pedig a Mohollal szomszédos falvakban nem követték a példát, annak ellenére sem, hogy a környező településeken tudtak, illetve tudnak erről az újabban kialakult rítuselemről.

Irodalom

BÁLINT Sándor

- 1977 *Ünnepi kalendárium I–II.* A Mária-ünnepek és jelesebb napok hazai és közép-európai hagyományvilágból. Budapest

BARTHA Elek

- 1990 A hagyomány rétegződése és szerkezeti sajátosságok Székelykeve vallásos népeletében. *Népi kultúra – Népi társadalom.* Az MTA Néprajzi Kutatócsoportjának évkönyve. XV. 199–212.

BORÚS Rózsa

- 1981 *Topolya népszokásai.* Újvidék

CSORBA Béla

- 1995 Illés-napi hagyományok Temerinben. *Létünk 1–2.*, 42–50.

DAMJÁN Zsolt

- 2009 *Kétszázötven év.* A bajsai római katolikus egyházközség története. Bajsa

JUNG Károly

- 2000 *Régiak kalendárium.* Heti jegyzetek az esztendő népi hagyományvilágáról. Újvidék

KOVÁCS Endre

- 1991 Úrnapi népszokások Doroszlón. *Kultúra és tradíció.* 231–236. Szerk.: Viga Gyula. Miskolc

KLAMÁR Zoltán

- 1997 Mária-lányok és szívgárdisták Kanizsán. *Üzenet.* Március–április, 232–236.

NAGYABONYI Ágnes

- 1998 A hordozó Mária-szobrok és a Mária-lányok viselete. *Bácsország.* Június, 3–6.

PENAVIN Olga

- 1988 *Népi kalendárium.* Az esztendő néprajza a jugoszláviai magyarság körében. Újvidék

SILLING István

- 1995 Úrnapi körmenet Kupuszinán. *Bácsország.* Június, 6.
2003 A vajdasági magyarok népi vallásossága. In: *Vajdasági magyarok néprajzi atlaszának kommentárkötet.* Szabadka, 131–152.
2009 Szent Iván-napi hagyományok a soknemzetiségű Bácskában. *Bácsország.* Szeptember, 53–56.l.

SZLÁVICS Károly

- 2009 Úrnapi kápolnák Csonoplyán. *Bácsország.* Szeptember, 62–65.